

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Klima- og miljødepartementet

Dato: 30.06.2024
Deres ref: 24/990
Vår ref: 24/00455

NIBIO
Postboks 115, 1431 Ås
Tlf: 406 04 100
post@nibio.no
nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Innspill til NOU 2024:2

I samspill med naturen - Naturreisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge

Viser til Naturreisikoutvalgets utredning av 12. februar, samt departementets påfølgende høring 14. mars. Vi viser samtidig til vårt innspill til Naturreisikoutvalget 23. mars 2023, etter webinar 28. februar 2023. NIBIO har ved divisjonsdirektør for Mat og samfunn Audun Korsæth deltatt i utvalget. NIBIO uttaler seg her som forskningsinstitutt med ansvar for å bidra til kunnskap om matsikkerhet, mattrygghet og bærekraftig ressursforvaltning, herunder innovasjon og verdiskaping.

Utvalgets mandat var blant annet å beskrive hva naturreisiko er, vurdere hvordan næringer og sektorer i Norge og samfunnet er og kan bli berørt av tap av natur og naturmangfold, og se på hvordan aktører i offentlig og privat sektor kan analysere og håndtere naturreisiko på best mulig måte.

NIBIOs vurdering

Naturreisikoutvalget gir etter vår vurdering en relativt helhetlig og godt dekkende beskrivelse av utfordringer knyttet til naturreisiko. Utvalget kommer i rapporten med en rekke anbefalinger og lanserer blant annet en fem trinns analyse og en beslutningsveileder. Den skal hjelpe bedrifter og myndigheter til å identifisere risiko og sårbarhet for naturtap og arealbruksendringer før en beslutning blir fattet. Utvalget har også foreslått noen overordnede tilnærminger som bør ligge til grunn for alt arbeid med naturreisiko.

NIBIO vil her kommentere noen av utredningens momenter, knyttet til eget samfunnsoppdrag og egen portefølje, begrenset til primærnæringene jordbruk, skogbruk og reindrift, samt oppfølging av naturavtalen.

NIBIO

Fem trinns analyse

En sentral anbefaling er at aktører og virksomheter i sin vurdering og håndtering av naturrisiko bør følge fem metodiske hovedtrinn: identifisering, analyse, vurdering, rapportering, samt beslutning og handling.

NIBIO påvirkes i liten grad direkte av naturrisiko innenfor vår forretningsvirksomhet. Som kunnskapsleverandør og som partner inn i prosjekter med private aktører vurderer vi imidlertid naturrisiko for flere sektorer, samt dokumenterer, analyserer, forsker og foreslår tiltak på fagområder som påvirkes sterkt av naturrisiko. Forslaget til analyse anses i stor grad som dekkende for risikovurdering i den type aktiviteter vi er involvert i gjennom næringen.

Beslutningsveilederen

Utvalget har også foreslått metodikk og tilnærminger som bør ligge til grunn for alt arbeid med naturrisiko, for alle aktører samlet, for myndigheter på nasjonalt nivå, offentlig sektor og privat sektor. NIBIO anser punktene som relevante og som et godt grunnlag for ulike aktørers eget arbeid med naturrisiko. Vi anser det for øvrig som formålstjenlig at rammeverk og anbefalinger er konsistente med internasjonale rapporteringsstandarder og i tråd med de globale målene i naturavtalen, jf. initiativet for naturrelatert finansiell rapportering (TNFD).

Datahåndtering

Som utvalget peker på er treffsikre analyser på naturrisikoområdet avhengige av at man vet hvor aktivitetene foregår, og hva de påvirker. For å være nyttige må data derfor inneholde presis og stedfestet informasjon, både om natur og om de aktivitetene man ser på.

Primærnæringene er spesielt utsatt

Utredningen viser til at norsk økonomi og velferd er truet av blant annet naturtap og arealbruksendringer. Naturtap, klimaendringer og forurensning forsterker hverandre og gir effekter som har alvorlige konsekvenser for naturen og samfunnet. Norsk økonomi generelt – og primærnæringene spesielt – er utsatt. Det er vår vurdering at disse sammenhengene bør føre til en totalt endret risikoforståelse både generelt i samfunnet, men ikke minst når det gjelder befolkningens matsikkerhet.

Utvalget understreker at det er essensielt å inkludere både nasjonale og globale forhold i analysen av den samlede naturrisikoen til aktører i Norge. Vi vil i den sammenheng vise til Totalberedskapskommisjonens arbeid. I oppfølgingen av gjeldende NOU anser NIBIO det som viktig å kartlegge og definere hvilke deler av primærnæringene som er sensitive og som er viktig for norske matsystemer spesielt og nasjonal trygghet generelt. Grunnlaget for kunnskapsbasert politikk og tjenesteutvikling som reduserer naturrisiko styrkes bl.a. gjennom et forskningssystem

NIBIO

og et virkemiddelapparat for forskning som gjør det mulig å handle raskt ved uforutsette og akutte kriser.

Naturtap og omstilling kan gi betydelig samfunnsrisiko

Utvalget viser til at naturtapet rammer fattige og sårbare hardest, at det vil kunne gi alvorlige konsekvenser for dagens unge og kommende generasjoner og at utviklingen med tap av natur skaper samfunnsrisiko. Vi vil i den sammenheng påpeke viktigheten av at utredningen følges opp med humanetiske perspektiv som sosialt/økonomisk utenforskap, som følge av potensielt økende sosiale skiller og geopolitiske endringer som følge av tiltagende naturrisiko.

Utredningen viser til at det er viktig å omstille energi- og matsystemene, for å redusere samfunnets miljøpåvirkning. NIBIO stiller seg bak behovet for omstilling, men minner om at det vil være avgjørende med helhetlige og langsiktig perspektiver, hvor en unngår tiltak som kan virke positivt på kort sikt, men som kan være ødeleggende for bærekraft på lang sikt. NIBIO har som oppfølging av NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp - Veivalg for klimapolitikken mot 2050 – rapport fra Klimautvalget 2050, blant annet anbefalt at det igangsettes en utredning av hvilke klimatiltak, både type tiltak og omfang, jordbruket kan tåle uten at produksjonen, og særlig i sårbare landsdeler, bryter sammen. I tillegg bør kommende utredninger av tiltak for utslippsreduksjoner inneholde et tydelig krav om å belyse konsekvenser for blant annet matsikkerhet, klimatilpasning, totalberedskap, biologisk mangfold og lokalsamfunn. I samme innspill viser vi også til viktigheten av gode nasjonale fellesløsninger for å forvalte, og gjøre tilgjengelig for nedlasting, arealplaner og grunnkart. Utsiktede endringer som følge av et svakt kunnskapsgrunnlag kan i seg selv potensielt føre til økt fysisk-, naturrelatert- og systemrisiko for matsystemene.

Mangler i datagrunnlaget og kunnskapshull om økologiske sammenhenger

Utvalget viser til at *det er behov for bedre kunnskap og stedfestet informasjon om naturmangfold (arter og naturtyper), økologisk tilstand, økologiske sammenhenger (f.eks. vandringskorridorer for vilt), økologiske prosesser (f.eks. karbonbinding) og økosystemtjenester (f.eks. flomdemping).* Mangler i datagrunnlaget og kunnskapshull om økologiske sammenhenger er i dag en større utfordring enn usikkerhet knyttet til de dataene vi allerede har. Anbefalingene viser også til at informasjon må systematiseres, digitaliseres og tilgjengeliggjøres i større grad - for allmenheten, forvaltningen, selskaper og forskning - på en form som tillater kobling mot andre datakilder, og legger til rette for videre analyse av data, og som er i tråd med FAIR-prinsippene. Etter NIBIOs vurdering må vi fortsette å styrke både kartlegging og vedlikehold av basis grunndata for alle kommuner. Det vil også være behov for gode nasjonale fellesløsninger for å forvalte, og gjøre tilgjengelig for nedlasting, både disse og andre sentrale data.

Forskningen trenger forutsigbare rammer

NIBIO

Utredningen viser til at næringslivet har behov for forutsigbarhet og at næringen etterlyser at myndighetene kommer på banen og formidler tydelige og troverdige krav og mål på naturområdet. Basert på utvalgets vurdering av at kapasitet og kompetanse knyttet til naturrisiko må heves både i forvaltningen, i arbeidslivet og i samfunnet for øvrig, foreslås det også en satsing på forskning og at utdanning økes for å styrke kunnskap og kompetanse om avhengighet av og påvirkning på natur i samfunnet og hvilke konsekvenser det får. Som kunnskapsleverandør og institutt for anvendt forskning vil NIBIO påpeke viktigheten av at utdannings- og forskningssystemet svarer på samfunnets behov – og endres når behovene endres. Store samfunnsendringer skjer nå og går raskt. Det haster med å ruste forskningssystemet for møte dem, utvikle nye muligheter og samtidig redusere naturrisiko.

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke

Forskningsdirektør, NIBIO